

Innhold:

Vil svekke viltloven

Miljøverndepartementet åpner for lisensjakt på ulv, kommunalt selvstyre over de store rovdynene, samt at mor og unger skal kunne drepes i hiet i et forslag til ny forskrift om forvaltning av rovdynene. Forslaget får de grønne til å se rødt.

• side 2

Russere til Danmark for å lære om vindkraft

I april reiser russiske energiselskaper til Danmark for å lære om vindkraft. Norges Naturvernforbund arrangerer turen og håper russerne vil velge vindmøller framfor et nytt atomkraftverk på Kolahalvøya.

• side 7

Omstridt miljøanalyse populær i Norge

Miljøvurderingene i såkalte livssyklusanalyser for produkter er svært omdiskuterte. En ny rapport viser at Norge er blant de ivrigste i verden når det gjelder slike livssyklusanalyser.

• side 8

Giftig mat i Nord-Norge

Stadig er det nye matvarer fra norsk natur som ikke kan spises på grunn av miljøgifter. Skjell og torskelever i Nord-Norge er det siste. (foto Scanpix)

Nye analyser viser at skalldyr, fisk, tang og sjøbunn i Harstad, Tromsø, Hammerfest og Honningsvåg er sterkt forurenset av miljøgifter. Folk anbefales å holde seg unna sjømaten flere steder. Aldri tidligere har myndighetene gitt kostholdsrad for områder så langt nord.

–Verdiene viser at vi er havnet i verste kategori, sier fylkesmiljøvernsejef Knut M. Nergård. SFT foretok såkalte sonderingsundersøkelser av områdene i 1994. Også den gang ble det påvist svært høye miljøgiftverdier. Nå, nærmere seks år senere, kommer kostholdsrestriksjonene.

• side 3

Gigantomani og bioenergi

Lave kraftpriser øver knallhardt press på energiverkene. Nå ønsker fire energiverk i Oppland og Hedmark å fusjonere i ti-milliardersklassen for å bedre konkurranseevnen. Naturvernforbundets energikonsulent Tore Brænd er ikke sikker på at en slik kraftgigant vil true Øvre Otta i sterkere grad enn det vassdraget allerede er utsatt for i dag.

– Øvre Otta er og blir dårlig butikk. Det er ikke sikkert at alle aktører kan ta med seg de små ulønnsomme kjøpphestene

sine inn i en slik gigant og få styrets velsignelse, sier han. Mens kraftverkene sysler med sine gigantplaner ønsker lederen i Oppland KrF å få fylket på banen når det gjelder bioenergi.

– Oppland er et skogfylke med synkende beltebruk og dermed mye krattskog. Vi bør ikke bare være en råvareleverandør, men foredle disse produktene til høyverdig biobrensel, sier Anne Marie Bagstad Jøranli til N&M Bulletin.

• side 4 og 5

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør: Tom Erik Økland

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs, Kristian Jahre

Adresse: Postboks 342 Sentrum, 0101 Oslo.

Besøksadresse: Skippergata 33

Tlf: 22 40 24 00.

Faks: 22 40 24 10.

Direkte: 22 40 24 + 25 (Økland), 23 (Toldnæs), 24 (Jahre)

E-post:

redaksjonen@naturvern.no

Neste utgave: 10.3.2000

Abonnement:

230/år (privatpersoner), 600/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 23 12 20 70.

Faks: 23 12 20 71.

Trykking: GAN Grafisk AS.

Trykket på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:

Samme postadresse som N&M

Bulletin.

Web: <http://www.naturvern.no>

E-post: naturvern@naturvern.no

fagpressen

Dampmaskin

Det er lov å være litt sint i en miljøavis. Eksempelvis er SFT-direktør Håvard Holm litt sint på oss på side 6. Vi er litt sinte på egoistiske og maktsyke norske politikere som, i sin jakt på maktposisjoner og velgernes gunst, gir totalt blaffen i alt annet enn det nuet de til enhver tid måtte befinne seg i.

De gir blaffen i internasjonale avtaler, som for eksempel Kyoto-avtalen.

De gir blaffen i internasjonal solidaritet, for eksempel med små øystater som er i ferd med å drukne i Stillehavet.

De gir blaffen i tusenvis av verdens fremste vitenskapsfolk som daglig dokumenterer store forandringer og ødeleggelser på naturen.

De gir blaffen i årlige dokumenterte økninger av klimakatastrofer som tar tusenvis av liv.

De gir blaffen i det faktum at Norge er det desidert mest energisløsende landet i verden.

De gir blaffen i at generasjonene etter oss ikke vil kunne nyte godt av de energiressursene vi har i dag.

Alle disse for vanlig tenkende mennesker, svært relevante problemstillingene, gir de blaffen i fordi de er på regjeringsjakt. Derfor gir de blaffen i at det de ønsker seg aller mest til den politiske lekekassa si, nemlig noen splitter nye gasskraftverk, vil øke de norske CO₂-utslippene med bortimot 20 prosent.

Jens Stoltenberg og Jan Petersen vil naturligvis rød- og blånekte på alt det overstående. Likevel minner de oss om to egoistiske guttunger som mest av alt ønsker seg en rykende dampmaskin til jul selv om det er så dyrt at det ikke blir noen gaver til resten av den hyperallergiske familien. Vi håper de må fyre med taburettene - det er i det minste bioenergi. ■

Bulletinen som bokmerke

Natur & miljø Bulletins syv siste årganger:
www.naturvern.no

Viltlov for husdyr?

Miljøverndepartementet foreslår at mor og unger av truede rovdyrarter skal kunne drepes i hiet. I tillegg skal kommunene forvalte rovdyr, og det skal åpnes for lisensjakt på en av Norges mest truede arter - ulven.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Er det i tråd med viltlovens formål å ta ulvevalper og jervunger ut av hiet og drepe både dem og mora? Er det statens eller kommunenes ansvar å forvalte våre mest truede arter? Miljøsidens leder 1-0 over Miljøverndepartementet (MD) etter ulvesaken i Oslo Byrett. Og må muligens forberede seg til ny kamp.

I Miljøverndepartementets forslag til ny forskrift om forvaltning av de store rovdyra åpnes det nemlig for lisensjakt på ulv, kommunalt selvstyre over de store rovdyrene og betydelig utvidelse av såkalt hiuttak av disse artene. Forslaget, som får de grønne til å se rødt, fremmes parallelt med forslag til endring i viltloven og blir mottatt med mild hoderysting, men også interesse av Naturvernforbundet. Etter seieren over Staten i ulverettsaken har organisasjonen fått en juridisk selvtilit den ikke hadde tidligere.

Viltlov for hvem?

I viltlovens formålsparagraf står det tydelig at loven skal ivareta viltet og viltets leveområder slik at naturens artsrikdom bevares. Dette går også klart fram av dommen i Oslo Byrett.

Hvis MDs forslag er i strid med viltloven, hva da, sier fagkonsulent i Naturvernforbundet, Thor Midteng til N&M Bulletin.

– Ser du for deg nye rovdyrrettsaker?

– Det er for tidlig å si før forslaget er behandlet, men vi kan i hvert fall ikke se bort fra det. Miljøbevegelsen har trolig brukt jurister i altfor liten grad.

Forventning om skade er nok

Midteng mener MD forsøker å sideordne forholdet til naturens artsrikdom og husdyrholdet her i landet gjennom en endret viltlov og endrete forskrifter.

Selv hevder MD at formålet med revideringen er å sikre en "differensiert og fleksibel forvaltning av de store rovdyrene hvor også hensynet til jordbruk og tamreindrift ivaretas".

– Vi skal huske på at det er snakk om en viltlov her. Departementets hovedhensikt er å kunne felle artene i lys av forventning om skade. Da har departementet snudd tidligere prinsipper på hodet og beveget seg langt bort fra at viltloven er til for viltet, sier Midteng.

Fristen for uttalelser til MDs forslag er satt til 2. mai. Den nye forskriften skal erstatte regler som ble fastsatt i 1993. ■

Kalenderen

6. mars: Seminar om plantevernmidler og vårdugnad, Oslo. Arr: GRIP, tlf: 23 24 17 20. - www.grip.no

6. - 7. mars: Seminar om vassdrags- og energipolitikk, Oslo. Arr: SRN, Norges Bondelag og Norske Lakseelver, tlf: 22 05 45 53.

23. mars: Bioenergidag på Hadeland - Bioenergi i praksis,

Hadeland. Arr: Energigården, tlf 61 33 60 90. www.energigarden.no

25. - 26. mars: Kompetansekurs om kollektivtrafikk, Oslo. Arr: Kollektivkampanjen, tlf: 23 32 74 00.

1. april: Seminar om Regionfelt Østlandet, Oslo. Arr: Aksjonsgruppa mot skytefelt i Hedmark, tlf: 23 32 74 03. ■

Uspiselig sjømat i Nord-Norge

PCB-skandalen brer om seg. Nå fraråder myndighetene folk å spise sjømat i flere områder i Nord-Norge. Det har tidligere ikke vært gitt kostholdsrestriksjoner for områder så langt nord.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Prøver tatt av skalldyr, tang og fisk i havneområdene i Harstad, Tromsø, Hammerfest og Honningsvåg viser høye verdier av miljøgifter. Etter denne undersøkelsen fraråder nå Statens Næringsmiddeltilsyn (SNT) folk å spise blåskjell i disse områdene.

– I Harstad er verdiene så høye at man også bør unngå å spise fiskelever. Verdiene her viser at vi har havnet i verste kategori, sier fylkesmiljøvernsejef Knut M. Nergård, til N&M Bulletin.

Ifølge Nergård viser prøvene

som er tatt at det dreier seg om en skikkelig gift-cocktail bestående av PCB, TBT, PAH og diverse tungmetaller.

– Det er ikke minst en salig blanding når det gjelder kilder. Disse må vi forsøke å kartlegge så er det opptil SFT hva som skal skje videre. Det nye her er jo ikke minst at vi finner såvidt høye giftverdier på steder som ikke har hatt storindustri, sier han.

Sjelden skjell

Ifølge Nergård er det ingen stor tradisjon for å spise skjell i Nord-Norge. I det siste er det imidlertid blitt noe mer poulært.

– Det vil kanskje avta nå, sier han.

Torskelever er til gjengjeld mye brukt nordpå, selv om den tradisjonelt ikke tas i de områdene som til nå er rammet av kostholdsrestriksjoner.

Undersøkt for seks år siden

Ifølge SFT er bakgrunnen for undersøkelsen at det i 1994 ble gjennomført sonderende miljø-

undersøkelser i flere havner i Troms og Finnmark. Disse viste svært høye verdier av miljøgiftene PCB, PAH og TBT, i tillegg til tungmetallene kvikksølv, bly, kadmium og kobber. Undersøkelsen i 1994 bygde på et fåtall prøver og det var nødvendig med en mer omfattende kartlegging for å få bedre oversikt over miljøtilstanden i fisk og skalldyr. ■

738 kvadratkilometer forgiftet

Her er den tidligere oversikten over områder med kostholdsrestriksjoner (antall kvadratkilometer i parentes)

Oslofjorden (190)	Ranfjorden (15)
Sandefjordsfjorden (3)	Hommelvik (5)
Veffsnfjorden (50)	Sørfjorden (80)
Bergensfjordene (180)	Fedafjorden (13)
Drammensfjorden (45)	Kristiansandsfjorden (29)
Årdalsfjorden (8)	Grenlandsfjordene (84)
Sunnalsfjorden (15)	
Saudafjorden (21)	

Kilde: SFT

Såpe-alarm i EU

England produserer kvikksølvholdig såpe som skal gi afrikanere lysere hud og blondere hår. Produktene kan gi alvorlige helseskader og danske forskere forlanger et øyeblikkelig EU-forbud.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Danske forskere krever øyeblikkelig stopp i produksjon og eksport av kvikksølvholdige såper og kremer fra EU til land i den tredje verden. Mennesker som bruker produktene risikerer hjerne- og nyreskader, melder det danske Miljø og energiministeriet. Kvikksølvsåpen selges i blant annet Tanzania og hensikten er at den skal gi afrikanerne en lysere hår- og hudfarge.

Det er forskerne Christian M. Glahder og Gert Asmund fra Danmarks Miljøundersøgelser,

samt Peter W.U. Appel fra Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser som slår alarm i en ny rapport. Rapporten inneholder blant annet en sjeldent direkte oppfordring:

– Vi mener at den danske miljø- og energiminister bør foreslå et EU-forbud mot produksjon og handel med såper og kremer som inneholder kvikksølvforbindelser, heter det.

Produksjonen av de giftige kosmetikkproduktene foregår blant annet i England, og den danske miljø- og energiminister Svend Auken vil nå henvende seg til sin britiske kollega. ■

29. februar foreligger 2000-utgavene av Havforskningsinstituttets statusrapporter om havets ressurser, havets miljø og havbruk.

For tredje gang inviterer vi da til en konferanse som setter søkelyset på hvilke muligheter og utfordringer forskning, forvaltning og næringene (fiskeri og havbruk) vil møte.

Hein Rune Skjoldal : HAVKLIMAET AVGJØR HAVETS PRODUKTIVITET!

Erik Slinde:
KAN VI TJENE PENGER PÅ BIOPROSPEKTERING?

Åsmund Bjordal:
SISTE NYTT FRA BARENTSHAVET
Foreløpige resultater fra "Vintertoktet"

Roald Vaage:
KAN VYENE REALISERES?
Historisk blikk på framtiden

Meld deg på snarest - begrenset antall deltakere.

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET - INFORMASJONEN

Tlf: 55 23 85 21 - 55 23 85 38 - 55 23 68 89
Faks: 55 23 85 86
E-post: jo.hoyer@imr.no kari.oestervold.toft@imr.no

Kraftsentrum verdt ti milliarder

Fire energiverk i Hedmark og Oppland ønsker å dominere i kraftmarkedet på Østlandet. Knallharde lønnsomhetskrav kan trygge Øvre Otta mot utbygging, mener Naturvernforbundet.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

En fusjon mellom Hedmark Energi AS, Hamar-regionen Energi AS, Oppland Energiverk DA og Lillehammer og Gausdal Energiverk AS skal gjøre innlandsregionen til et kompetansesenter innen norsk kraftindustri. Planene ble lagt fram forrige uke. Selskapene har en samlet verdi på ti milliarder kroner, ifølge avisen Gudbrandsdølen Dagingen (GD).

Til sammen vil selskapene få tilnærmet full kontroll over vass-

dragene Glomma, Lågen og Dokka. De to største av aktørene, Hedmark Energi AS (HEAS) og Oppland Energiverk DA (OE) har allerede inngått avtale om å fusjonere de to selskapene. Partene har forpliktet seg til å utrede potensialet og forutsetningene for en fusjon, og dette arbeidet skal være klart innen 1. mai.

Går denne fusjonen i orden blir det en gigant som gjør sitt inntog på kraftmarkedet. Selskapet vil også eie halvparten av Opplandskraft, selskapet som har fått konsesjon på å bygge ut Øvre Otta.

Øvre Otta tryggere?

– Dette er interessant. Øvre Otta vil selvsagt være like ulønnsom å bygge ut uansett hvem som eier selskapet. Når det i tillegg er så lave priser på strøm at selskaper som dette må fusjonere for å bedre lønnsomheten, er det ikke sikkert at det nye styret ønsker å ta med seg ulønnsomme prosjekter inn i selskapet. At man har en større pengekasse å sløse bort er så, men Øvre Otta er og blir dårlig business og det tror jeg de vet, sier energirådgiver i Naturvernforbundet, Tore Brænd, til N&M Bulletin.

Full fart

Det er altså stort tempo i fusjonsplanene og enda forttere går det for selskapene Lillehammer og Gausdal Energiverk AS (LGE) og Hamarregionen Energiverk AS (HrE). Allerede første mars skal det foreligge et forslag for disse selskapenes nettvirksomhet og salg av kraft. Går dette i orden er neste skritt å fusjonere HEAS inn i kraftomsetningselskapet.

Selve produksjonen av kraft holdes foreløpig utenfor Årsaken er at LGE er et lite selskap som er bundet opp av en leveranseavtale med OE. Økokraft på Gjøvik avsluttet sist fredag sin emisjon, det vil si kapitalutvidelse. HEAS, LGE og HrE benyttet anledningen til å legge inn et samlet bud i Økokraft på 100 millioner, noe som vil sikre selskapene en eierandel på om lag en tredjedel.

Verdt to milliarder

Fusjonene kan gjøre at eierkommunene vil få økt avkastning på mange millioner kroner årlig. Det tror i alle fall LGE-direktør Gunner Myhren. Han mener fusjonen vil føre til betydelig reduserte driftskostnader.

– Det vi sparer på drift kan selvfølgelig også føre til økte investeringskostnader for å møte framtida, men målet er selvfølgelig å oppnå et styrket driftsresultat. Så får det bli opp til andre å vurdere hvor mye av en eventuell gevinst som skal tas ut i form av utbytte til eierne, sier han.

Ifølge GD henter Lillehammer ut 7-9 millioner kroner årlig fra LGE. Verdien på selskapet er anslått til hele 750 millioner kroner. Slått sammen med HrE vil verdien på disse "to minste" i den planlagte storfusjonen være omlag to milliarder kroner.

Bare Oslo Energi blir større
Brænd er ikke umiddelbart enig i at det er en selvfølge at eierne blir rikere.

– Selskapene gjør dette for å spare penger. En viktig måte å gjøre det på er å kutte ned på antall arbeidsplasser – det er jo ikke nødvendigvis lukrativt for kommunene, sier han.

HEAS, LGE og HrE ønsker med tiden også å få full kontroll med Økokraft på Gjøvik. Dette vil gjøre selskapet til det nest største innen salg av energi på hele Østlandet, bare Oslo Energi er større.

– Sats på bioenergi i Oppland

– Skogfylket Oppland får for få arbeidsplasser ut av skogen sin og er bare en råvareleverandør. Nå må det satses på bioenergi, mener KrF-leder.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Oppfordringen kom under åpningen av KrFs årsmøte på Gjøvik sist helg. Lederen i Oppland, Anne-Marie Bagstad Jørnli, sitter i Hovedutvalget for næring i Oppland fylkeskommune. Hun etterlyser oppfølging når det gjelder bioenergisatsingen i Oppland.

– Flere prosjekter har vært satt i gang, men så stopper det opp. Vi ønsker nå å få skogbruket på banen. Oppland er et skogfylke med synkende beitebruk.

Det betyr mye krattskog og gode vilkår for produksjon av biobrensel sier hun til N&M Bulletin.

– Hvorfor har tidligere prosjekter stoppet?

– Det er den forbitrede prispolitikken, det. Prosjektene må være lønnsomme for at næringslivet skal satse. Eksempelvis ble et tidligere trepellets-anlegg skrinlagt, men det var allikevel mye mer fart i denne satsingen for noen år siden da prisene var høyere.

– Hvorfor tror du da at det er større muligheter nå?

– Det er flere grunner, blant annet bedre teknologi. Et tidligere biobrenselanlegg vi hadde krevde så tørt virke at det bare kunne brukes avfall fra møbel- og sponplateproduksjon. Med nye anlegg som kan ta biobrensel rett fra skogen tror vi mulighetene er helt annerledes. Det tror jeg skogbruket også vil forstå og vi vil henvende oss til skogbruksnæringen i nærmeste fremtid.

Mye å lære av svenskene

Bagstad Jørnli mener vi har mye å lære av svenskene når det gjelder energipolitikk og -bruk.

– Svenskene har riktignok dobbelt så dyr strøm, men så bruker de mye mindre energi enn oss. De er også kommet betydelig lenger når det gjelder bioenergi. Det kan virke som det eneste som

nytter for å påvirke nordmenns holdning til energibruk er det som kjennes i lommeboka, sier hun.

Øvre Otta kan bli dyr

Også Bagstad Jørnli er usikker på hvordan den nye storfusjonen på energisektoren i Hedmark og Oppland vil påvirke en eventuell Øvre Otta-utbygging.

– Det er selvsagt vanskelig å si, men vi skal huske på at Opplandskraft har en kjempedyr utbygging på Dokka bak seg, og det er stadig digre lån som skal betjenes. Klarer de ikke det må pengene tas av felleskapets kasse og det betyr jo at områder som skoler, sykehus og barnehager rammes, sier hun.

Østersjøen blir ferskvann

De siste tiårene har saltholdigheten i Østersjøen sunket jevnt og trutt. Årsaken er økt stormaktivitet i Nordsjøen. Nå er silda blitt mager og forskerne spør seg hva som skjer med den og de andre artene i innlandshavet. Et nytt kapittel i den uforutsigbare historien om klimandringer er i ferd med skrives.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Saltholdigheten i Østersjøen er normalt lavere enn i "vanlige hav". Den er likevel så høy at en god del arter fra verdenshavene klarer å leve der, slik som for eksempel blæretang, hoppekrepser, torsk, sild og blåskjell. I tillegg finnes en god del av innsjøenes ferskvannarter i Østersjøen, ikke minst i den indre skjærgården der saltholdigheten er lavere enn ute i det åpne havet.

Nå er imidlertid Østersjøen i ferd med å forandre seg. Ikke

før hadde man fått bukt med de verste miljøgiftproblene så oppdager forskerne at saltholdigheten synker jevnt og trutt i det store innlandshavet. Ifølge bladet Finlands Natur er den synkende saltholdigheten et resultat av mengden vann som strømmer inn fra Nordatlanten via de danske sundene, og avrenningen av ferskvann fra Østersjøens nedbørsområde. Både nedbørsmengdene og innstrømmingen av salt havvann avhenger av lavtrykksaktiviteten i Nordatlanten. Forskerne Jari Hänninen og Ilppo Vuorinen har

nylig bevist at det finnes en sammenheng mellom lavtrykksaktiviteten i Nordatlanten, nedbørsmengden i Østersjøområdet, og med en viss forsinkelse, saltholdigheten i Østersjøen. Når stormaktiviteten øker i Atlanteren øker nedbørsmengden i Østersjøområdet. Samtidig minsker innstrømmingen av salt havvann fra Nordsjøen. Etter hvert synker saltholdigheten i Østersjøen, både på de store dypene i det sentrale bassenget og på grunnere vann i skjærgården.

Silda sulter

De første biologiske forandringer ble oppdaget i 1985 i form av minsket mageinnhold og fettvev hos silda. Silda lever blant annet av store, næringsrike hoppekrepser (Copepoda) en art som har gått kraftig tilbake de senere årene. En annen liten krepseart (Cladocera) har imidlertid økt i antall uten at dette ser ut til å hjelpe silda. Den nye krepsearten er opprinnelig en ferskvannsort.

Torsken taper

En annen biologisk effekt av redusert saltinnhold er torskens tilbakegang i hele Østersjøen siden midten av 80-tallet. Torsken formerer seg bare på bunnen i de sydlige deler av Østersjøen, der saltholdigheten normalt er på 11 promille. Det er grensen for at den befruktede rognen skal holdes svevende og ikke synke ned i bunn-sedimentene. På grunn av manglende innstrømming av sjøvann har vannet blitt så ferskt at torsken har mislykkes i å gyte i Østersjøen i flere år. Blæretang, blåskjell, flyndre og diverse fuglearter er andre arter som kan komme til å forsvinne fra Østersjøen i løpet av overskuelig framtid.

Sjekk våre miljøs@ker:

www.glava.no

www.oslokommune.no

VEIDEKKE

www.veidekke.no

NORGES BONDELAG

Fakta og nyheter fra norsk landbruk

www.bondelaget.no

Nedre Romerike Vannverk A/L
tilfredsstiller alle krav til godt drikkevann

Støpte produkter i toppklasse
Høy teknologi og solid produktkunnskap!
MANDAL
CASTINGS A/S
Buey - Pb. 173 - N-4501 MANDAL
Telefon: (47) 38 26 22 33
Telefax: (47) 38 26 53 66

20 år i farta

Kunnskapen om PCB-forurensning i sjøbunn var meget begrenset i 1980. Vi kjente til slik forurensning utenfor enkelte større industribedrifter, men visste ikke om problemet var utbredt i norske fjordområder. Oppmerksomheten om PCB-forurensning i sjøbunn kom for alvor på slutten av 80-tallet, men fremdeles var faktagrunnlaget svært mangelfullt. Denne problemstillingen tok SFT aktivt tak i, og satte i gang et større kartleggingsarbeid for å få oversikt over hvor det er områder med forurenset sjøbunn langs hele kysten. Dette arbeidet har ikke bare rettet seg mot PCB, men også om andre typer forurensning i sjøbunnen.

Først når resultatene av disse undersøkelsene forelå midt på 1990-tallet var det grunnlag for å gå videre med mer tiltaksrettet arbeid. SFT ga i 1998 ut en oversikt og en foreløpig prioritering av de ulike områdene med forurenset sjøbunn. Jeg kan forstå at miljøorganisasjoner ønsker kjappe løsninger, men som direktør i SFT er det min plikt å vite mest mulig om hvor og hvordan innsatsen skal rettes slik at vi løser problemene i riktig rekke-

Kommentar

SFT-DIREKTØR HÅVARD HOLM

Natur & miljø Bulletin nr. 2 i år har et stort oppslag på første-siden med tittelen "20 år i startgropa", knyttet til SFTs arbeid med PCB-forurensning i norske fjorder. Dette budskapet er ikke riktig. Det er derfor nødvendig med litt historiefortelling.

følge. Det vil koste flere milliarder kroner å rydde opp. Å bruke tid og ressurser på kartlegging av problemet har derfor vært den eneste farbare veien å gå. Etter min vurdering er det miljømessig uforvarlig og feil bruk av samfunnets midler dersom oppryddingstiltak ble gjennomført i et område uten å vite om nabofjorden hadde et betydelig større forurensningsproblem. Nå er tiden mer moden for å ta tak i mer tiltaksrettet arbeid. Dette skjer dels gjennom konkret opprydding som allerede pågår, og dels gjennom å pålegge forurenserne å finne løsningene som tar hensyn til de lokale forholdene i de enkelte områdene. SFT vil i løpet av høsten legge fram sine prioriteringer for det videre arbeidet.

Oppslagene i Natur & miljø Bulletin gjør det nødvendig å klargjøre enkelte prinsipper i arbeidet med forurenset sjøbunn. For

det første, det er svært viktig å stanse tilførsler av forurensning, fra PCB og andre stoffer, til sjøbunn fra kilder på land. Dette har hatt prioritet nummer 1 de siste 20 årene og vi har stanset de store punktkildene. Men fortsatt leker det fra mange mindre og til dels ukjente kilder. Det er meningsløst å starte opprydding før disse er stanset.

For det andre vil jeg gjøre det klart at det er forurenser som har

Feil sitater om SFT og PCB!

Journalist Klaus Tvedt ringte meg hjemme sent om kvelden 23. januar i år.

Han ba om svar på en lang rekke spørsmål om PCB. Etter en kort prat foreslo jeg at jeg eller en annen i SFT skulle ringe ham neste dag i arbeidstiden for et intervju. Jeg understreket at sam-

ansvar for å løse problemet og for å betale, i prinsippet uavhengig om myndighetene har påpekt problemet eller ikke. Dette skulle være vel kjent for Natur & miljø Bulletin. Det forundrer meg at redaksjonen (nr 3/2000) synes å være overrasket over at to verft selv har foretatt PCB-undersøkelser på egen tomt.

20 år i startgropa, sier Natur & miljø Bulletin. SFTs arbeid med forurenset sjøbunn har vært en naturlig opptrapping fra å stenge de største kildene, til senere å kartlegge problemet og til etter hvert å drive fram de praktiske løsningene. Dette kan ikke sies å være 20 år i startgropa. 20 år i farta, sier nå jeg. ■

talen mellom oss ikke var et intervju, og jeg ble heller ikke forelagt noe utkast til intervju. Jeg beklager derfor at N & M Bulletin feilaktig har sitert meg i nr. 2 for 2000. Sitatene som er tillagt meg gir tildels helt galt inntrykk av SFTs synspunkter.

Håvard Holm

Russere på vindkraftkurs

I april sendes ansatte i russiske energiselskaper på vindkraftkurs. Naturvernforbundets håp er at vindmøller blir foretrukket framfor et nytt atomkraftverk på Kolahalvøya.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Etter TV-aksjonen Miljø for livet i 1996 ble det satt av 1,2 millioner kroner til energiarbeid i Russland. Så langt har 400.000 av prosjektpotten blitt brukt.

Prosjektleder Dag Arne Høystad begynner nå å se de første konkrete resultatene av arbeidet.

I april sendes seks-sju russere til Danmark for å lære om vindkraftproduksjon. I sommer settes det opp en vindturbin i Murmansk.

Selv om det er langt mellom kursing, en mini-vindmølle og en vindmøllepark, øyner Høystad en russisk holdningsendring.

– Energidirektørene sammenligner nok fremdeles vindmøller med leketøy. Men det har skjedd en vridning fra det avvisende til avventende i løpet av de årene vi har jobbet her nede, hevder han.

Store utfordringer

Et av verdens farligste atomkraftverk ligger på Kolahalvøya, bare noen mil fra grensen til Norge. To av reaktorene her skulle etter planen stenges i år 2003 og 2004, og et nytt atomkraftverk bygges. Den økonomiske krisen i Russland på 90-tallet har imidlertid ført til handlingslammelse.

– Driften av de to reaktorene vil etter all sannsynlighet bli forlenget. Det er utopisk å tro at Moskva vil investere i et nytt atomkraftverk i et utkantdistrikt

som Murmansk, mener Høystad.

For to år siden stiftet Naturvernforbundet sammen med Tananger-selskapet Norsk Vindenergi og den russiske miljøorganisasjonen GAIA aksjeselskapet VetroEnergo. Selskapets forslag til løsning på Kola er en park bestående av rundt 450 vindmøller.

Dette vil kunne erstatte en av de to reaktorene, og dessuten være et lukrativt alternativ til nytt atomkraftverk.

– Et atomkraftverk vil kreve en 10 år lang investeringsperiode. Vindmøller kan settes opp på kort tid, og gi avkastning umiddelbart. Kysten utenfor Murmansk er dessuten et av de beste områdene for storskala vindproduksjon i Europa, sier Høystad, som kan vise til 20 års "forblåste" vindmålinger i området.

Første mølle

I løpet av sommeren skal VetroEnergo reise den første vindmøllen på Kola, et år forsinket på grunn av problemer med bevilgningen. Det er snakk om en dansk turbin som produserer beskjedne 200 kWh.

– Dette gjøres først og fremst for demonstrasjonens skyld. Det regionale kraftselskapet Kolenergo, som har monopol i området, vil ta seg av drift og vedlikehold av turbinen. Slik vil de også kunne skaffe seg litt mer kunnskap om

vindkraftproduksjon, framholder Høystad.

I april deltar en mindre gruppe russere på vindkraftkurs i Danmark. Også dette et ledd i kunnskapsbyggingen i landet.

De mest tungtveiende argumentene mot vindkraft i årene framover, vil være av økonomisk art.

– Levestandarden i Russland har sunket betraktelig på 90-tallet. Kolenergo opplever at folk ikke har råd til å betale strømregningen. Myndighetene har pålagt selskapet å levere strøm, fordi det vil være dyrere å la være. I en slik situasjon er det klart det er mer fokus på dagens enn morgendagens problemer, fastslår Høystad.

Nesten umulig

Direktøren ved Kolenergo skal ha antydning at vindkraft vil komme, men ikke i "hans levetid". ■

Naturvernforbundets siktemål i Russland har vært å skaffe vindkrafttilhengere. Siden 1996 har det vært jobbet med organisasjonsbygging, med bioenergi- og ENØK-tiltak, samt energipolitisk.

– Skepsisen til atomindustrien har nok blitt større etter Tsjernobyl-ulykken, men industrien står fremdeles sterkt. Energisektoren i Russland er preget av sentralisering, og det er nesten umulig for lokale miljøorganisasjoner å bli hørt i et slikt marked. Av den grunn har vi valgt å prioritere praktiske prosjekter. En vindmølle gir kunnskap og kontakter, konstaterer Dag Arne Høystad.

Kraftsystemet på Kolahalvøya er det største nord for Polarsirkelen. Over 50 prosent av strømmen som produseres i området i dag kommer fra atomkraftindustrien. ■

Jernbaneverket

Vi utvikler det nasjonale jernbaneliknet for det 21. århundre og for miljøvennlig transport

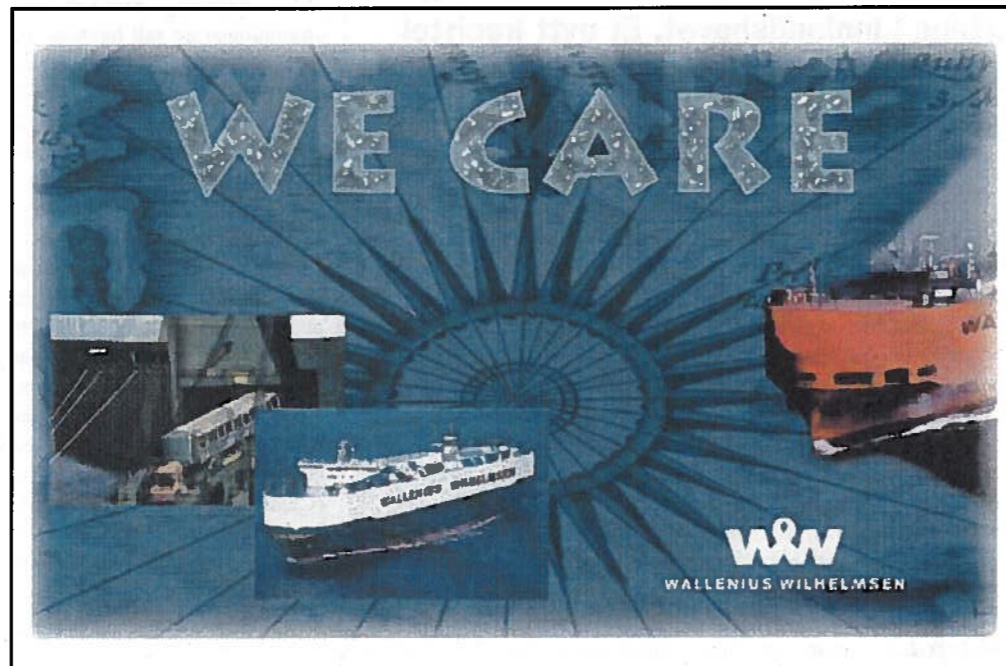

På vegne av Norges viktigste næring

Enfo

Energiforsyningens fellesorganisasjon (Enfo) ivaretar fellesinteressene til kraftselskaper og energiverk i Norge. De vel 200 medlemsbedriftene med omlag 18.000 ansatte har investert 150 milliarder kroner i anlegg for å produsere, selge og distribuere elektrisk kraft.

Grønne Havnepart
Sjøløst 1991
Postboks 574
1308 LISAKER
Telefon: 67 34 82 00
Telefax: 67 11 91 10
E-post: info@enfo.no
Internett: www.enfo.no

Snabel var snorkel

Elefantens nærmeste slektning var sjøkua, ifølge forskere ved universitetet i Melbourne, Australia. Forskerne mener elefanten har utviklet seg fra et dyr som

lignet på sjøkua og at dagens snabel tidligere ble brukt som snorkel når dyrene oppholdt seg i havet, melder BBC Online. ■

Industriell økologi i skuddet

Selv om miljøvurderingene er svært omdiskutert; Norge og Norden er fremst i verden når det gjelder bruk av såkalte livssyklusanalyser for produkter. Dette går fram av en ny rapport fra Stiftelsen Østfoldforskning.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Såkalte livssyklusanalyser, det vil si analyser som følger et produkt fra vugge til grav, er svært omdiskutert, men brukes nå i økende grad av næringslivet, ikke minst i Norge og Norden. Livssyklusanalysene har sin internasjonale historie tilbake til slutten av 1960-tallet og hadde en viss anvendelse i forbindelse med oljekrisen på 70-tallet. I denne perioden var fenomenet nærmest ukjent i Norge og Norden.

Senere er det blitt en forandring på dette. Nå er de nordiske

landene ledende i verden når det gjelder slike analyser. Det går fram av rapporten Industriell Økologi som er utarbeidet av forskere fra Stiftelsen Østlandsforskning og Institutt for Produkt-design, NTNU.

Biler og kjemikalier

Over 400 produktgrupper er så langt analysert. De viktigste er emballasje, papir, biler, elekt-

riske produkter, kjemikalier og bygningsmaterieell, ifølge rapporten.

Bare fem prosent av livssyklusanalysene blir foretatt for å oppfylle lovkrav, ifølge forsker Ole J. Hansen ved Østlandsforskning. Han mener at bedrifter som ABB, Electrolux, Volvo, Tetra Pak, Jotun, Norsk Hydro, Statoil og Bang&Olufsen i stor grad bruker analysene for å miljøforbedre produktene og å posisjonere seg i markedet i forhold til andre produkter, samt øke bedriftens kunnskap om egne produkter.

Kontroversielle miljøvurderinger

Ifølge rapporten er vurdering av miljøpåvirkninger den mest om-

diskuterte delen av livssyklusanalyser. Både fordi mange mener det er vanskelig å beregne miljøpåvirkninger ut fra et produkts livsløp og fordi det å prioritere mellom svært ulike miljø- og ressurspåvirkninger er kontroversielt

Det er også en svakhet ved slike analyser at ikke alle typer miljøproblemer blir ivarettatt, ifølge rapporten. Det er særlig forhold omkring biologisk mangfold, landskapsvern og beskyttelse av viktige naturområder som mangler i vurderingene, mens økotoksitet, arbeidsmiljø, helse og ikke-fornybare ressurser er områder som metodikken ikke er godt nok utviklet for. ■

Dette brukes livssyklusanalysene til

Hovedformål	Norge	Sverige	Danmark	Finland	Totalt
Strategiske beslutninger	7	18	11	25	13
Produktutvikling og -forbedringer	23	42	37	0	32
Markedsføring og produktsammenligninger	30	9	24	25	19
Myndighetsregulering	6	3	11	0	5
Økt kunnskap om miljøprofil egne produkter	20	16	4	25	15
Økt kunnskap om livssyklus-metodikk	14	12	5	25	12
Metodeutvikling for livssyklusanalyser	0	0	16	0	3
Totalt	100	100	100	100	100

Tall i prosent av totalt antall analyser

Disse produktene blir analysert

Produkttype	Norge	Sverige	Danmark	Finland	Totalt
Bil og bilkomponenter	11	140	1	0	152
Bygningsmaterialer	41	4	1	10	56
Elektriske komponenter/elektronikk	2	13	25	0	40
Papir og papirmasse	0	47	8	4	59
Forpakninger	12	15	11	0	38
Bygg og store konstruksjoner	26	4	0	0	30
Kjemikalier, maling, lakk o.l.	13	5	6	2	26
Andre produkter	6	2	0	5	13
Totalt	111	223	52	21	414

Antall produkter/produktgrupper analysert i hvert land

SpareBank 1 Vest

HALDEN KOMMUNE
TEKN. DRIFT
aktivt og mangfoldig
miljøarbeid

Fagerlund handel